

Barnets integrerede udviklingskalaer

fra Lyt, lær og tal

Hear now. And always

Cochlear®

Integrerede udviklingskalaer

Sprog gør det muligt for os at forstå og udtrykke ideer, tanker, meninger og følelser.

I sprog læringsprocessen går forståelse af det hørte sprog, dvs. impressivt sprog, altid forud for udviklingen af ekspressivt sprog. En baby vil vende sig, når mor kalder, eller vil vinke farvel når den bliver bedt om det, længe før den kan sige sit eget navn eller sige farvel. Ud over at lære at forstå sprog og at udtrykke sig sprogligt, er udviklingen af pragmatiske færdigheder nødvendigt for at kunne bruge sproget korrekt i forskellige sociale sammenhænge og til forskellige formål.

Der sker en stor udvikling i et barns liv fra det bliver født til det når skolealderen. Et barn vokser fra at være fuldt afhængig af voksne, til ved skolealderen at være et selvstændigt barn, der kan kommunikere, tænke og lære selv.

De følgende tabeller er udviklingstrin, der skitserer barnets udvikling inden for områderne; evnen til at lytte, impressivt sprog, ekspressivt sprog, tale, kognition og social kommunikation (pragmatiske færdigheder). De er blevet tilpasset fra et antal forskellige kilder:

- Cottage Acquisition Scales for Listening, Language and Speech
- Preschool Language Scale – 4 (PLS 4)
- The Bzoch-League Receptive-Expressive Emergent Language Scale Second Edition (REEL - 2)
- The Early Learning Accomplishment Profile Kit (E-LAP)
- The Learning Accomplishment Profile Revised Edition Kit (LAP-R)
- The Rosetti Infant-Toddler Language Scale
- St. Gabriel's Curriculum
- Marit Clausens Ph.d "Phonological Development and Differential Diagnosis of Speech Sound Disorders in Danish-speaking Children"

Et barn med hørenedsættelse følger disse udviklingstrin. Barnet har dog, så tidligt som muligt, brug for mere auditiv og sproglig stimulering. Sprog, tale, kognition og pragmatiske færdigheder udvikles parallelt ved at lytte i et systematisk program, som følger de typiske udviklingstrin.

Det er vigtigt at bemærke, at færdighederne der gennemgås på de følgende sider, bygger på børns typiske udvikling, det vil sige børns gennemsnitlige udviklingstrin.

Det kan variere meget hvornår børn når de forskellige milepæle. At dit barn ikke når en milepæl inden for den givne tidsramme, er derfor ikke ensbetydende med at milepælen ikke opnås (senere). Disse udviklingstrin er kun tænkt som retningslinjer. De kan bruges som støtte til planlægning af et forløb, der er tilpasset efter det enkelte barns behov.

For fuld reference og beskrivelse henvises der til Lyt, lær og tal (ref. Z60407). Det er et hørehabiliteringsmateriale fra Cochlear. Det danske materiale er sprogligt og kulturelt modificeret i et samarbejde med Decibel - Landsforeningen for børn og unge med høretab, og Danaflex A/S - Cochlears danske serviceagent.

0 til 3 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Auditiv opmærksomhed • Reagerer på lyd ved at smile, dreje hovedet, blive stille og blive forskrækket • Reagerer på kraftige lyde • Genkender morens/ omsorgspersons stemme 	<ul style="list-style-type: none"> • Bliver forskrækket over pludselige lyde • Reagerer på den talendes ansigt • Reagerer på tale ved at blive stille eller smile • Bliver rolig ved lyden af en velkendt stemme 	<ul style="list-style-type: none"> • Græder for at udtrykke sult og vrede • Begynder at vokalisere for at udtrykke glæde • Begynder at vokalisere som respons på stemmelignende lyde 	<ul style="list-style-type: none"> • Græder • Begynder at bruge stemmen til andet end at græde, f.eks. at klukke, at gurgle 	<ul style="list-style-type: none"> • Opmærksomhed på velkendte personer/situationer • Ser kortvarigt på genstande/ansigter • Forventer bestemte situationer, f.eks. at få mad 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at lytte til personer der taler • Holder kun kortvarigt øjenkontakt, men ser regelmæssigt direkte på den talendes ansigt. Lokaliserer den talende med øjnene og begynder at se på munden snarere end hele ansigtet. • Smiler/klukker som respons, især til moren/ omsorgspersonen

4 til 6 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Lyde begynder at give mening • Lytter mere intenst • Begynder at forbinde lyd med mening, reagerer eksempelvis sommetider på eget navn • Reagerer på ændringer i tonefald • Begynder at kunne lokalisere hvem der taler • Lytter til egen stemme 	<ul style="list-style-type: none"> • Finder ofte lydkilden ved at dreje hovedet eller ved at rette blikket • Begyndende reaktion på eget navn • Skelner mellem vredt og venligt tonefald, græder f.eks. som reaktion på en vred stemme • Holder normalt op med at græde som reaktion på en stemme 	<ul style="list-style-type: none"> • Vokaliserer for at udtrykke behov og ønsker • Vokaliserer som respons/ reaktion på sang • Laver pruttelyde med tungen, klukker, skriger • Vokaliserer som reaktion på tale • Begynder at vokalisere på forskellige måder for at udtrykke glæde og ubehag • Vokaliserer både alene og sammen med andre 	<ul style="list-style-type: none"> • Griner • Laver pruttelyde med tungen • Klukker • Skriger • Vokalisationerne begynder at ændre varighed, toneleje og intensitet (prosodiske træk) • Bruger vokal [α] som i tak • Producerer konsonantliggende lyde, friktionsstøj, nasaler[m] • Leger med lyde 	<ul style="list-style-type: none"> • Ser på genstande og rækker ud efter dem • Begynder at forstå årsag og virkning, leger f.eks. med en rangle • Genkender personer • Putter ting i munden 	<ul style="list-style-type: none"> • Holder øjenkontakt • Elsker sanglege • Frembringer forskellige vokalisationer til forskellige formål • Imiterer ansigtsudtryk • Tager initiativ til vokalisationer og engagerer voksne i interaktionen • Begynder at forstå turtagning, vokaliserer f.eks. som respons til voksentaler

7 til 9 måneder

Evnene til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Kan lokalisere lydkilder • Skelner de suprasegmentale aspekter af varighed, toneleje og intensitet • Har længere opmærksomhedsspændvidde • Forbinder ord med mening • Skelner vokaler og stavelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at genkende navne på familiemedlemmer, der nævnes i samtaler, selvom den nævnte person ikke er til stede • Besvarer med gestik på ord som f.eks. op, høj, farvel osv. • Nyder musik og sang • Begynder at følge med i andres samtaler • Stopper aktivitet, når eget navn bliver hørt • Begynder at genkende navne på enkelte genstande ved at lokalisere dem, når de bliver benævnt • Begynder i højere grad at stoppe en igangværende aktivitet, når der siges nej • Kan bevare interessen for at kigge på billeder eller i bøger med en voksen i op til et minut 	<ul style="list-style-type: none"> • Gentager CV-stavelser (konsonant-vokal) i pludren [pa pa] • Begynder at reagere på eget navn ved hjælp af vokalisationer • Leger flere lege, f.eks. klappe klappe kage, titte bøh, klappelege osv. Vokaliserer under legene • Producerer sanglignende lyde • Vokaliserer som hilsen til en familiær voksen • Kalder for at få opmærksomhed • Begynder at anvende gestik og sproglig betydning korrekt, ryster f.eks. på hovedet for "nej" • Vokaliserer højlydt 	<ul style="list-style-type: none"> • Pludrer CV CV [pa pa] [ba ba] • Klikker med tungen • Anvender en melodisk stemmeføring • Imiterer intonationsmønstre • Anvender vokaler som a, u og i • Anvender nogle konsonanter [p, b, m, n, d, l og h] 	<ul style="list-style-type: none"> • Imiterer bevægelser • Kan genkende genstande • Kan flytte genstande fra den ene hånd til den anden • Kan holde en klods og samtidig tage en anden • Smiler til eget spejlbillede • Elsker gemmelege • Giver, peger, viser • Kan trække ringe af et stabelbræt 	<ul style="list-style-type: none"> • Begyndende forståelse for at kommunikation er en tovejs handling • Udviser ønske for at interagere med andre • Bliver mere livlig over for familiære personer • Udviser forventning om forestående aktiviteter • Nikker, vinker og klapper • Kalder for at få opmærksomhed • Beder om noget ved at række og pege • Er glad for fri leg • Fortsætter med at udvikle turtagnings-færdigheder • Begynder at kunne kigge i billedbøger med en voksen

10 til 12 måneder

Evnene til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at forbinde flere ord med mening • Lytter til egen og andres stemmer • Lokaliserer lyd på afstand • Kan skelne mellem et talesignal og konkurrerende omgivelseslyde 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at finde det spændende at lytte til nye ord • Er generelt i stand til at lytte til et talesignal uden at blive distraheret af konkurrerende lyde • Begynder at give legetøj og genstande til voksne på verbal opfordring • Begynder at være i stand til at følge simple opfordringer, f.eks. læg den ned. • Begynder at bevæge sig til musik • Besvarer verbale opfordringer med passende hoved- og kropsbevægelser • Kan holde opmærksomhed på tale i længere tid 	<ul style="list-style-type: none"> • Producerer jargonpludren bestående af fire eller flere stavelser • Begynder at pludre med rig variation og med voksenlignende intonation, når der leges alene • Tager initiativ til sanglege • Pludrer med længere sætningsmønstre når der leges med legetøj/genstande • Vokaliserer ofte som reaktion på sange eller rim • Imiterer handlinger, der er forbundet med lyd • Begynder at producere de første ord, f.eks. Hej hej, mad 	<ul style="list-style-type: none"> • Imiterer lyde og stavelser • Producerer suprasegmentale tale lyde • Producerer gentagende stavelsesmønstre • Vokaler og konsonanter varieres systematisk [ba di ba di] • Producerer primært lukkelyde og nasaler [p, b, d og m] 	<ul style="list-style-type: none"> • Gør modstand når legetøj tages fra dem • Forbinder genstande med handlinger f.eks. en ske med at røre rundt, en bil med at køre • Gentager handlinger som reaktion på latter • Kan tage klodser af et stabelbræt • Kan matche to identiske genstande • Forsøger at bygge tårne med flere klodser 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at forstå betydningen af spørgsmål og svar, kan f.eks. ryste på hovedet for "nej" • Forståelsen for, at man interagerer, udvikles fortsat • Forstår hilsener • Turtagings-færdigheder udvikles fortsat • Vokaliserer når mor kalder • Udviser ønske om at skifte aktivitet • Gentager handlinger som reaktion på latter • Begynder at dirigere andre ved at hive og skubbe • Protesterer ved brug af vokalisationer og gestik • Er glad for spil og starter dem gerne selv

13 til 15 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Identificerer flere ord • Forstår simpelt sprog • Begynder at kunne bevare et ord i slutningen af en sætning i den auditive hukommelse • Skelner mellem velkendte sætninger • Følger simple velkendte anvisninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Forstår nye ord hver uge • Følger simple anvisninger under leg • Forstår simple hv-spørgsmål, f.eks. Hvor er far? • Genkender og demonstrerer forståelse for mange forskellige genstande ved at pege • Forstår flere hyppigt brugte sætninger • Begynder at genkende navne på forskellige kropsd dele, f.eks. øjne, hænder • Er glad for rim og remser 	<ul style="list-style-type: none"> • Anvender syv eller flere ord konsekvent • Bruger stemmen og gestikulation til at få en ønsket genstand • Fortsætter med at udvikle jargonpludren med brug af flere og flere rigtige ord • Anvender pauser og intonation i jargonsprog • Efterligner nye ord spontant • Synger 	<ul style="list-style-type: none"> • Efterligner skiftende vokal-lyde • Tilnærmer sig enkelte ord • Producerer de fleste vokaler igennem leg med stemmen • Anvender flere bilabiale konsonanter; plosiver [p, b, d] og nasaler [m, n] • Anvender frikativ konsonant [h] 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan fastholde interessen på en ønsket genstand i to minutter eller længere • Kan placere figurer i et formbræt • Bygger et tårn med to klodser • Begynder at kunne bruge papir og blyant • Efterligner flere handlinger, f.eks. at æe en dukke • Begynder at kunne demonstrere funktionen af en given genstand • Kan løfte låget på en kasse for at finde skjult legetøj 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsætter med at udvikle evnen til at holde øjenkontakt med den talende i længere tid ad gangen • I takt med at det ekspressive sprog udvikler sig forbedres evnen til turtagning • Leger hente-lege • Involverer andre ved at vise ting, f.eks. sko/tøj under leg • Begynder at forstå "hv"-spørgsmål

16 til 18 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Skelner mellem flere sætninger • Identificerer og forbinder flere ord med relaterede genstande, f.eks. legetøj, kropsdele, mad, tøj • Imiterer hørte ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Forstår mere simple spørgsmål • Begynder at forstå længere sætninger understøttet af ord i midten af sætningen • Udvikler kategorier i ordforrådet • Identificerer flere kropsdele • Kan finde genstande, der er gemt væk • Forstår 50 eller flere ord • Begynder at kunne identificere tøj, legetøj og mad 	<ul style="list-style-type: none"> • Øger ordforrådet med 10 eller flere meningsfulde ord • Reducerer brugen af gestikulationer – foretrækker at kommunikere ved hjælp af tale • Imiterer hørte ord • Spørger efter mere 	<ul style="list-style-type: none"> • Øger produktionen af enstavelsesord • De fleste vokaler kan produceres • Frembringer primært stadig konsonanterne [p, b, d, m, n, l og h] 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at kunne efterligne cirkulære tegninger • Kan sætte tre til seks klodser på et bræt • Kan finde det ønskede legetøj bag en forhindring • Samler små genstande op • Vender kasse på hovedet for at få et ønsket legetøj • Peger på billeder i en bog og begynder at vende sider • Begynder at kunne fastholde opmærksomhed på genstande 	<ul style="list-style-type: none"> • Beder om genstande eller hjælp fra en voksen ved brug af gestikulationer og vokalisationer • Tager initiativ til verbale interaktioner • Foretrækker at være sammen med familiære personer • Viser forsigtighed overfor fremmede • Efterligner andre børn

19 til 24 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Kan fastholde to ord i den auditive hukommelse • Kan høre forskel på forskellige sange • Forstår en række forskellige sætninger • Diskriminerer beskrivende sætninger • Følger en opfordring bestående af to trin, f.eks. Hent din bold, og kast den. • Identificerer ud fra kategorier 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan fuldføre to opfordringer med den samme genstand • Vælger to kendte genstande • Forstår handlingsorienterede sætninger • Peger på en række kropsdelen, f.eks. albue, kind • Begynder at forstå personlige pronominer – mig, min, dig • Genkender nye ord dagligt • Øger sprogforståelsen - afkoder enkel syntaks • Forstår 250-300 ord ved 24 måneders alderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Imiterer sommetider sætninger med to til tre ord • Anvender nye ord regelmæssigt • Øger det ekspressive ordforråd til 30 ord eller mere • Forsøger at fortælle "historier" – barnets ytringer i jargonpludren bliver længere og længere for at få en besked igennem • Begynder at anvende eget navn om sig selv • Anvender possessive pronominer – f.eks. min • Kan stille hvor-spørgsmål: F.eks. Hvor bil? • Ved 24 måneders alderen produceres sætninger på to til tre ord med substantiver og nogle verber og adjektiver 	<ul style="list-style-type: none"> • Producerer ordlignende lyde • Anvender suprasegmentale lyde • De fleste vokaler og diftonger produceres • Konsonanter [k, g, t, ng] produceres • Konsonanter [p, b, j, l, m, h, n, d] er etableret – anvendes initialt • Konsonanter udelades ofte medialt og finalt 	<ul style="list-style-type: none"> • Imiterer lege f.eks. husholdningsaktiviteter • Anvender en genstand som symbol for et andet • Kan placere trekanten, cirkler og firkanter i et formbræt • Efterligner lodrette streger • Kan sætte tre perler på en snor • Begynder at rive papir i stykker • Kan efterligne en rækkefølge, når der stables med klodser • Begynder at kategorisere genstande under leg • Leger med to stykker legetøj samtidigt • Stabler klodser, bygger tårne • Kan færdiggøre et simpelt puslespil • Kan aktivere mekanisk legetøj 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at udvikle selvtillid og er glad for at være sammen med andre • Starter rollespil • Reagerer på opfordringer fra voksne • Øver voksen-lignende samtaler om kendte emner • Anvender ord til at interagere • Beder om information, f.eks. Hvad er det? • Udvikler turtagning i en samtale

25 til 30 måneder

Evnene til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Kan fastholde to ord i forskellige lingvistiske sammenhænge i den auditive hukommelse • Lytter til velkendte sange • Forstår længere ytringer • Lytter på afstand 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder at forstå mere komplekst sprog • Forstår flere komplekse handlingsorienterede sætninger • Forstår funktioner, f.eks. Hvad bruger vi til at drikke med? – peger for at komme op • Begynder at forstå størrelsesforskelle, f.eks. stor/lille • Begynder at forstå præpositioner, f.eks. i, på, under • Impressivt ordforråd øges • Begynder at forstå mængdebegrebet, f.eks. en, alle • Forstår pronominer, f.eks. han, hun, de, vi 	<ul style="list-style-type: none"> • Producerer to til tre -ords-sætninger mere konsekvent • Anvender enkelte personlige pronominer, f.eks. mig, dig • Spørger om hjælp med to eller flere ord, f.eks. vaske hænder • Begynder at benævne typiske farver • Henviser til sig selv med pronominet mig • Gentager to tal, når der tælles • Besvarer "hv"-spørgsmål, f.eks. Hvad er det?, Hvad laver ...?, Hvem? • Imiterer børnerim og synger yndlingsange • Forstår og besvarer "kan du". • Anvender negationer, f.eks. gør ikke, nej 	<ul style="list-style-type: none"> • Elsker at eksperimentere med prosodi • Begynder at anvende korrekt betoning • Gentager ord og sætninger • Kan producere konsonanterne [f, j] • Konsonanter, f.eks. [m, b] anvendes finalt • Ord/sætninger afkortes – mediale konsonanter udelades ofte • Har tendens til at overartikulere ord • Forskellig udtale af samme ord forekommer ofte • Hvisker 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsætter med at imitere i leg, f.eks. at tale i telefon • Fuldfører handlinger, f.eks. klappe hænder og lave highfives • Bruger legetøj korrekt • Udfører relaterede aktiviteter i leg • Kan vende en side ad gangen i en bog • Kan efterligne lodrette og vandrette linjer samt cirkler • Kan matche identiske billeder og former • Kan sammensætte to dele til ét • Forstår talbegrebet for et og to 	<ul style="list-style-type: none"> • Nyder at tale, leger f.eks. at tale i telefon • Fuldfører handlinger, f.eks. Giv mig highfive • Begynder at udvikle leg med andre børn • Taler mere under leg • Deler legetøj • Spørger om hjælp ved brug af to eller flere ord • Producerer længere ytringer

31 til 36 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Fortsætter med at udvikle den auditive hukommelse - kan fastholde tre ord med forskellige lingvistiske træk • Kan sætte to sekvenser af information sammen • Lytter til historier på iPad • Følger to til tre anvisninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Forstår de fleste hyppige verber • Forstår og reagerer i højere grad på komplekst sprog og instruktioner • Kan på opfordring udføre to til tre verbale instruktioner i en sætning • Forstår adskillige præ-positioner, f.eks. i, på, under • Fortsætter med at lære flere begreber • Kan identificere dele af en genstand • Forstår tidskonceptet, f.eks. i dag, i går, i morgen • Forstår: Hvad mangler?/ Hvilken passer ikke ind? 	<ul style="list-style-type: none"> • Kender ord, der udtrykker forskellen mellem kønnet, f.eks. dreng, pige • Fortæller om egne tegninger • Siger både for- og efternavn, når adspurgt • Kan relatere til nye erfaringer • Kan føre samtaler med simple tre til fire ords sætninger • Begynder at anvende mere komplekst sprog • Anvender hv-spørgsmål, f.eks. hvem, hvad, hvor, hvorfor • Anvender pronominer, f.eks. han, hun, de, vi, du, mig • Begynder at kunne flertalsformen • Anvender possessive pronominer • Anvender negationer, f.eks. ikke, intet, ingen • Begynder at anvende og/ fordi • Kan benævne tre eller flere farver 	<ul style="list-style-type: none"> • Laver nogle erstatninger, f.eks. [d] for [g] og [t] for [k] • Mediale konsonanter anvendes stadig ikke konsekvent • Finale konsonanter tilføjes mere regelmæssigt • Producerer konsonantlydene [r, s, og j] konsekvent og begynder at producere [sh]] • Vokaler og diftonger er etableret • Udelader nogle ubetonede dele af tale • Udtalen bliver mere korrekt • Hvisker ofte 	<ul style="list-style-type: none"> • Deler legetøj og medvirker i højere grad til turtagning i leg • Udvikler parallel leg • Begynder at udvikle interesse for at skrive og tegne • Begynder at lege fantasilege • Kan matche op til seks farvekort • Kan sortere og kategorisere, f.eks. klodser og pinde • Navngiver genstande, når en del af den vises på et billede • Kan tilføje to manglende kropsdele til en tegning • Viser interesse for hvorfor og hvordan ting fungerer • Kan lægge to til tre puslespilsbrikker, der passer sammen • Kan tegne et kryds ved at kigge efter et andet kryds 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan skifte og dele med andre i leg • Fortæller rim og remser • Synger sange, men ændrer sommetider på endelserne • Deltager i rollespilslege • Begynder at spørge om lov fra andre • Udtrykker følelser • Starter samtale • Stiller spørgsmål med forskellige formål, f.eks. til at få information, til at bede om

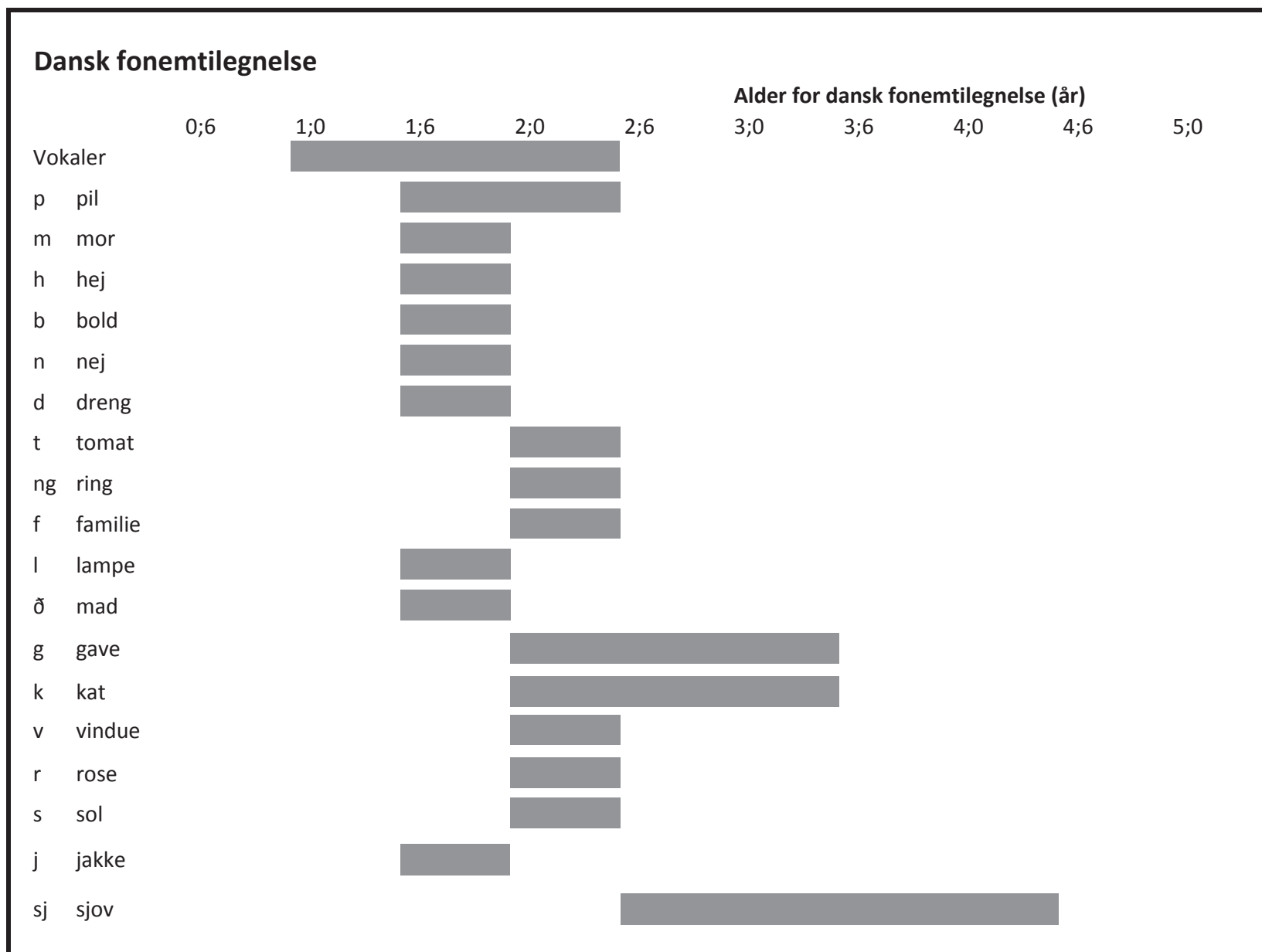
37 til 42 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Den auditive hukommelse øges til fem ting • Kan sætte tre eller flere sekvenser af information sammen • Kan genfortælle en kort historie • Kan følge tre anvisninger • Kan processere komplekse sætningsstrukturer • Kan følge med i sætninger bestående af seks ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan lytte til en historie på 10 - 15 minutter • Udvikler fortsat forståelse for komplekst sprog • Forstår mere komplekse begreber, f.eks. kvalitet, tekstur, mængde • Forstår begrebet dag/nat, kan f.eks. skelne mellem dag- og natteaktiviteter • Kan følge anvisninger på baggrund af begreber som tom/fuld, samme/forskelligt • Forstår præpositioner, f.eks. ved siden af • Begynder at forstå komparativer, f.eks. jeg er højere end dig. • Forstår omkring 900 ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Fører samtaler med mange korrekte grammatiske strukturer (flertal, possessive pronominer, præpositioner, adjektiver) • Anvender "hvornår"- og "hvor mange"-spørgsmål • Anvender ordene så/fordi • Kan videregive en besked • Kan beskrive, hvad genstande kan bruges til • Begynder at besvare "hvad hvis?"-spørgsmål • Kan besvare; Hvad mangler?-spørgsmål • Kan identificere, hvilken genstand der ikke hører til, og kan besvare hvorfor • Forsøger at besvare problemløsende spørgsmål, f.eks. Hvad hvis? • Anvender omkring 500 forståelige ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Anvender nogle dobbeltkonsonanter, f.eks. [mp, bl, br, dr, gr, sm] • Der laves stadig nogle erstatninger, f.eks. [s] for [sh] ved dobbeltkonsonanter • Udtalen af ord bliver mere korrekt 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynder en-til-en samtaler • Kan følge anvisninger med begreber som tom, fuld, samme, forskellig • Udvikler komplekse begreber som kvalitet, mængde, tekstur • Kan sammenligne genstande • Begynder at kunne løse simple problemer • Udvikler evnen til at fantasere 	<ul style="list-style-type: none"> • Tager tur i kommunikation • Kan lege med andre børn mere naturligt • Viser forståelse for andres følelser/behov • Interagerer med andre via simple samtaler • Tager initiativ til samtale • Kan lide rollespil

43 til 48 måneder

Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social Kommunikation (Pragmatiske færdigheder)
<ul style="list-style-type: none"> • Kan processere længe og mere komplekse sprogstrukturer, f.eks. "Kan du finde noget, som har en lang hals, er gul og brun og lever på savannen?" • Følger anvisninger bestående af vanskelige begreber, f.eks. Læg den tykke blå firkant bagved den tomme kande. • Kan genfortælle længere historier i detaljer med fem eller flere sætninger • Kan følge med i sætninger bestående af otte ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsætter med at udvide det impressive ordforråd • Forstår ental/flertal • Forstår forskellen mellem fortid/nutid/fremtid • Kan færdiggøre ordanalogier • Kan identificere genstande der mangler • Forstår begreberne dag/morgen/eftermiddag/nat • Forstår begreberne hastighed/vægt • Forstår 1500 - 2000 ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Anvender hans/hendes/deres • Mere konsekvent brug af flertal – uregelmæssigt og regelmæssigt • Taler om billeder og historier • Fantasi- og rollespilslegene bliver mere avanceret • Anvender negationer og modale udtryk, f.eks. bør ikke/vil ikke/kan ikke • Anvender sammenligninger • Afbryder • Udvikler dagligdags udtryk • Anvender begrebet Hvor meget? Anvender Hvordan?-spørgsmål • Anvender 800 - 1500 ord • Anvender mere komplekse sprogstrukturer • Spontane ytringer er oftest grammatisk korrekte 	<ul style="list-style-type: none"> • Færre udeladelser og erstatninger • Alle konsonanter på nær [sh] er etableret • Begynder at producere flere dobbeltkonsonanter initialt og finalt • Normal intonation og prosodi • Anvender passende lydstyrkeniveau • Anvender passende intonation • For tilhørende oversigt, se fonemtilegnelse, s. 15. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan tegne simple genstande • Forstår tidskoncepter, f.eks. i dag/i morgen/i går/morgen/eftermiddag/nat • Kan tælle antallet af fingre og tæer • Kan forbinde en genstand med et erhverv, f.eks. termometer/læge • Fortsætter med at udvikle fantasi • Koncentrationen øges • Kan kopiere simple stregtegninger • Kan matche mønstre • Afbryder 	<ul style="list-style-type: none"> • Øger selvtillid og selvværd • Følger opfordringer fra andre, f.eks. butiksassistenter • Anvender intonation korrekt • Tager initiativ til samtale • Kan tilpasse sig ved emneskift • Anvender sprog til at opnå forskellige kommunikative intentioner, f.eks. at få information, formidle information, udtrykke behov/følelser, forhandling

Dansk fonemtilegnelse

Dokumentationsark for integrerede udviklingsskalaer

Dette ark er beregnet til at blive brugt sammen med de integrerede udviklingsskalaer (Lyt, lær og tal - Cochlear 2005).

Sådan bruges ISD-dokumentationsarket:

1. Udfyld barnets navn og oplysninger i feltet øverst på arket.
2. Notér barnets fremskridt med henvisning til de integrerede udviklingsskalaer
3. Den lodrette kolonne til venstre henviser til barnets hørealders. Barnets hørealders angives som den alder, hvor barnet for første gang har fået adgang til optimal lyd ved hjælp af høreapparater eller cochlear implant.
4. Den vandrette række i toppen af arket viser de seks hovedområder inden for barnets udvikling, som vil blive monitoreret:
 - Evnen til at lytte
 - Impressivt sprog: hvad forstår barnet
 - Ekspressivt sprog: hvad siger barnet
 - Tale: hvordan siger barnet det
 - Kognition: tænkeprocesser.
 - Kommunikation: social interaktion med andre (pragmatik)
5. For hvert trin i hørealders findes der to felter.

(+) Færdigheder eller mål, der næsten er opnået. Barnet er begyndt at udvikle færdigheder på dette trin, men har endnu ikke opnået dem fuldstændigt. Det er målene, som forældrene og underviseren arbejder på.

(√) Opnåede færdigheder eller mål. Barnet viser den konkrete færdighed på det pågældende trin for hørealders i deres spontane sprog og interaktioner hjemme med forældrene, med forskellige familiemedlemmer og senere med venner.

For hver af de lodrette kolonner. Noter startdatoen i kolonnen (+) og senere, når færdigheden eller målet er opnået, den pågældende dato (√) på den rigtige linje. For at skabe overblik over barnets fremskridt kan du også udfylde felterne med de tilhørende farver som vist i den øverste række. De vigtigste informationer er dog dato for start og opnåelse.

6. KA-kolonnen

Notér barnets KA (kronologiske alder) i KA-kolonnen for hver hørealders trin. Vigtig information: At have et konstant overblik over forskellen på barnets KA og hørealders. Det forventes, at forskellen reduceres over tid.

For et barn, der er diagnosticeret med en hørenedsættelse før 12 måneders alderen og som følger et hørehabiliteringsprogram, er den generelle forventning, at barnet opnår alderssvarende sprog før skolealders. ...'forudsat, at barnet er i sprogstimulerende omgivelser, hvor der er fokus på at lære ved at lytte.'

(Lyt, lær og tal, s. 13, hørehabiliteringsteori).

For børn med andre vanskeligheder vil forventningerne være anderledes.

Regelmæssig observation af barnets fremskridt anbefales. Dette ark kan bruges til at give en tydelig oversigt over barnets fremskridt inden for de seks hovedområder i forhold til hørealders og kronologisk alder.

Dokumentationsark for integrerede udviklingskalaer

NAVN:

Fødselsdag:

Tilkobling:

Fødselsdag

Dato for lydtilslutning

Hørealder i måneder	KA	Evnen til at lytte	Impressivt sprog	Ekspressivt sprog	Tale	Kognition	Social kommunikation
43 - 48		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
37 - 42		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
31 - 36		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
25 - 30		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
19 - 24		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
16 - 18		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
13 - 15		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
10 - 12		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
7 - 9		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
4 - 6		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+
0 - 3		√	√	√	√	√	√
		+	+	+	+	+	+

Hear now. And always

Som verdensførende inden for implanterbare høreløsninger er Cochlear forpligtet til at give lydets gave til mennesker i hele verden. Med vores høreløsninger har Cochlear genforbundet over 180.000 mennesker med deres familier, venner og samfund i mere end 100 lande.

Sammen med industriens største investering i forskning og udvikling fortsætter vi med at opbygge partnerskaber med førende internationale forskere og hørespecialister og sikrer hermed, at vi er i forreste linje inden for hørevidenskaben. For mennesker med nedsat hørelse, der får en af Cochlear's høreløsninger, er vores forpligtelse, at resten af dit liv vil du Hear now. And always

Cochlear AG, European Headquarters
Peter Merian-Weg 4
CH - 4052 Basel, Switzerland
Tel: +41 61 205 0404
Fax: +41 61 205 0405

www.cochlear.com